

10. ראומו ר תבואתה לראש יוסף ולקדקד רגו. פירוש טעם האמור הוא כנגד שני מדות טובות שנמצאו בו, אחד שהגם שגלה וירד למצרים, וכמה סיבות הרשע הקיפוהו עמד בצדקתו, כאומרם ז"ל (רש"י שמות א ה) בפסוק ויוסף היה במצרים הוא יוסף רגו, והוא מה שרמז באומר לראש יוסף:

10. וכנגד מה ששילם לאחיו טובה תחת רעה, אמר נזיר אחיו, שהזירוהו אחיו מן אחותם, כמו שדרשו ז"ל (רש"י בראשית לו יז) בפסוק נסעו מזה, ואף על פי כן ויכלכל יוסף רגו:

11. ומשנאיו מן יקומון. אומר מן יקומון, לדבריהם ז"ל (ב"ר צט ב) שנתנבא על מלכות יון שעתידה ליפול ביד בני חשמונאי. לזה אמר ומשנאיו מן יקומון, פירוש אפילו מן הזמן עצמו שתהיה להם לשונאים קימה, וישראל שפלים בזמן עצמו מחץ מתנים קמיו רגו, וכן היה, ודבר זה היא הצלחה כנס ופלא:

17. פנים לכל האותות, פירוש לצורך האותות רגו, והכוונה שעל כל אות ומופת ששלחו ה' לעשות, היה יודעו פנים בפנים:

5. עוד יתבאר על פי מה שכתב הרמב"ם בהלכות דעות כ"א שהנביא שיקום בישראל אין צריך שיעשה מופתים גדולים כאותם שעשה משה, אלא כל שהוא מהמופתים שיעשה וכו', ותמצא שבשני מקומות אמרה התורה חזק האמונה במשה. א', על הים דכתיב (שמות יד לא) ויאמינו בה' ובמשה עבדו. ב', כמתן תורה דכתיב (שם יט ט) וגם כך יאמינו לעולם:

ועיין מה שפירשתי בפסוק דבר אתה עמנו ונשמעה (שם כ טו), שפירשתי ונקבלה שכבר הצדיקו נבואתו בהצדקה מורגשת וגלויה להם, ולזה בא דבר ה' ואמר ולא קם נביא עוד בישראל רגו:

10. הטעם כי משה נתן כל האותות, מה שאין נביא אחר עושה כזה, ואין צריך לומר כולן, ועוד לכל היר החזקה שהוא קריעת ים סוף שבו האמינו, ולכל המורא הגדול שהוא במעמד הר סיני, שבו גמרו להאמין לא יקום עוד נביא שיעשה כזה:

17. רגמר אומר לעיני כל ישראל, פירוש שהם בעצמן ראו הדברים, ולא לצד האמונה כסדר שעושים כשאר הנביאים הבאים אחריו, אלא בעיניהם ראו כי משה נביא ה' אמת ותורתו תורת אלהים חיים אמת:

8. ושמעתי וזוהי לב אחי ואני מופלא 3. 5. אהיה יוסף טוק ה' ב' תתם

עוד ירמוז על פי דבריהם ז"ל (ברכות ה.) שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולם לא נתנם אלא על ידי יסורין שהם תורה וכו'. ואמרו עוד (שם סג:) בפסוק אם נבלת בהתנשא (משלי לב), שכל המנבל עצמו על דברי תורה טופו להיות מתעלה, והוא אומר חוכו לרגליך וצערו עצמם, כזה ישא פירוש יתעלה, מצד דברותיך, שהתורה היא המרוממת ומנשאת, כאומרם (שם ח טו) כי מלכים ימלוכו רגו:

עוד רמז, כי מלכות ישראל תהיה מתקיימת כשיהיו ישראל מתאספים ראשיהם יחד, ולא יהיו כד בכד שבזה היה סיבה שיתחדו יחד שבטי ישראל. וכשישראל כגדר זה הנה הנם ברום גדר ההצלחות, ומלכותם תהיה בה הויה של קיום, וצא ולמד כי מיום שנחלקו הלבבות ונחלקו המלכויות מה עלתה בידם, וזאת סיבת עגלי ירבעם והבאים אחריו, כי ראש האובדן הוא הפירוד, וכלי המחזיק הברכה הוא השלום (סוף עוקצין) ויחוד הלבבות:

כגיימ, פ"ק ר"ע
15. אהיה יוסף טוק ה' ב' תתם

ורבותינו ז"ל (ברכות יח:) דרשו שצוהו שילך ויאמר להם לאבות כו', ע"כ. ואולי כי רצה ה' שיאמר להם משה הדברים להחזיק לו האבות טובת חן וחסד על אשר טרח ויגע הוא בעדם עד הכיאת אל המקום:

10. ושמה לא תעבר. אולי שנתכוין לומר לו שלא יצטרך לעבור שמה לעלות דרך שם משער השמים שהוא שמה, ואמרו רבותינו ז"ל שאין הנפשות עולות אלא דרך שם"י. ומשה לפי שנאסף אל השכינה הנה מקומו בקודש במקום שהוא שם. וזה הוא שיעור הכתוב ושמה לא תצטרך לעבור אל מקומך, וסמך אומר וימת שם רגו על פי ה', והבן:

16. ה. וימת שם. פירוש שם לכד הוא שמת אבל הוא חי במקום אחר קדוש ועליון על פי ה':
17. ולא קם נביא עוד. פירוש ולא קם עוד עתה. ואמרו עוד, פירוש ולא יקום עוד כמוהו:

10. ואומר בישראל. רמז שכל השגת נבואתו היתה כאמצעות ישראל, וצא ולמד מהשנים שהיו ישראל נזופים לא נדבר עמו ה'. ורבותינו ז"ל דרשו (ספרי כאן) אבל באומות העולם וכו':

ואומר לכל האותות רגו. נמשך עם מה שלמעלה ידעו ה' פנים אל

כגיימ פ"ק ר"ע
חסלת פרשת וזאת הברכה

או תתפרש מדברותיך, לשון הנהגה, פירוש תורות המנהיגים את ישראל, שהם הם המחזשים תקנות וגזירות וגדרים וסייגים, ובימי מרדכי כשראו אשר יפליא צדיק עשות, קבלו תורת חכם מקור חיים:

עוד ירצה אומרם ישא מדברותיך, על דרך אומרם ז"ל (שהש"ר פסוק ישקני) שכל דיבור ודיבור שהיה יוצא מפי הקדוש ברוך הוא היה מדבר עם כל איש ואיש מישראל, ואמר לו אתה מקבלני עליך והוא אמר לו הן, היה נושקו כו' ועולה ומתעטר לראשו:

והוא אומרם והם תכו רגו, ישא כל אחד ואחד מהם מדברותיך על ראשו. ודקדק לומר מדברותיך, ולא אמר דברותיך, לפי שהדברים עצמם היו מדברים להם ואמרו לכל אחד אתה מקבלני כו' כאמור:

12. אהיה יוסף טוק ה' ב' תתם

כפ. אשריך רגו נושע בה'. פירוש שכל האומות שריהם נלחמים להם כידוע, וכזה יש לחוש שיגבה עליו שר שכנגדו, או ה' יגפנו, כאומרם (שמות יד ל) וירא ישראל את מצרים מת רגו, ואמרו רבותינו ז"ל (שמו"ר כא ה) שהראם ה' שרו של מצרים מת לפניהם, מה שאין כן ישראל אשריהם שתשועתם היא בה', שהוא בכבודו נלחם להם, וכזה חרסם גבוהה ועומדת בלא מיחוס:

עוד ירצה באומרם נושע בה', פירוש שהמלך נושע בתשועתו, כאומרם (לעיל לג) ושכ ה' אלהיך את שכותך, ואמרו ז"ל (מגילה כט.) והשיב לא נאמר אלא ושכ אשריך וכו', והוא אומרם אשריך מי כמוך שאתה עם נושע עם ה' שהוא מגן עורך, ואשר הוא חרב גכהותך, שאין חרב גדולה כחרב לה' בשולפו אותה מתערה:

13. לד. א. ויראהו ה' את כל רגו. פירוש הפעיל ה' בו ראות, מה שאין גבול בעין לראות באחד משני דרכים. או יאיר עיניו מאור זרוע לצדיק שהוא אור ששת ימי בראשית גנוז לצדיקים"ם, שאמרן רבותינו ז"ל (חגיגה יב.) שכו יביט האדם מסוף העולם. או הקריב הארץ למול עיניו והראה אותה לו לפניו:

14. ד. לאמר לזרעך אתננה. אומרם לאמר, לפי שלא אמר נוסח זה של לזרעך אתננה לשלשתם, לזה אמר לאמר, פירוש שמכוון המאמר הוא זה לזרעך אתננה, תורת חכם, על זה חוכו לרגליך, שהוא הר סיני שעמד ה' עליו, ואותו כפה ה' עליהם כגינית: